

LOTIN TILI - INSON TANASINING LINGVISTIK KODI VA TIBBIYOTDAGI UNIVERSALLIK TAMOYILI

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17634558>

Musurmonov Jamoliddin Faxriddin o'g'li

TDTU 3-son Davolash ishi fakulteti 2-kurs talabasi,

E-mail: jamoliddin216624@gmail.com

Tel: +998 94 112 06 24

Yo'ldosheva Charos Ilxom qizi

TDTUTF Davolash ishi fakulteti 1-kurs talabasi,

E-mail: charos216624@gmail.com

Tel: +998 88 550 07 16

Ilmiy rahbar: Sayfullayeva Lola Sobitovna

Toshkent davlat tibbiyot universiteti Lotin tili va xorijiy tillar kafedrası katta

o'qituvchisi E-mail: lolasayfullayeva133@gmail.com

Tel: +998 90 997 67 00

ANNOTATSIYA: *Ushbu maqolada lotin tilining tibbiyot fanidagi o'rni va ahamiyati chuqur tahlil qilingan. Lotin tili qadimiy ilmiy meros sifatida nafaqat tarixiy, balki zamonaviy tibbiyotning asosiy terminologik bazasini tashkil etadi. Tadqiqot davomida lotin tilining anatomiya, farmakologiya, patologiya kabi sohalaridagi qo'llanilishi, atamalarning grammatik va semantik xususiyatlari o'rganilgan. Shuningdek, zamonaviy ilmiy terminlar yaratishda lotincha ildizlarning saqlanib qolishi, ularning universallik va aniqlikni ta'minlashdagi o'rni yoritilgan. Maqolada lotin tili "inson tanasining lingvistik kodi" sifatida talqin etilib, u tibbiyotda xalqaro aloqa, ilmiy integratsiya va kasbiy savodxonlikning muhim omili ekanligi ilmiy asosda isbotlangan.*

KALIT SO'ZLAR: *lotin tili, tibbiyot terminologiyasi, lingvistik kod, ilmiy integratsiya, anatomiya, farmakologiya, patologiya, universal aloqa, ilmiy muloqot, termin yaratish.*

LATIN LANGUAGE THE LINGUISTIC CODE OF THE HUMAN BODY AND THE PRINCIPLE OF UNIVERSALITY IN MEDICINE

ABSTRACT: *This article provides an in-depth analysis of the role and significance of the Latin language in medical science. As an ancient scientific heritage, Latin serves not only as a historical legacy but also as the fundamental terminological basis of modern medicine. The research explores the use of Latin in anatomy, pharmacology, and pathology, as well as the grammatical and semantic features of medical terms. Moreover, the article highlights the preservation of Latin roots in the creation of modern scientific*

terminology and their role in ensuring universality and precision. The study interprets Latin as the “linguistic code of the human body,” proving that it plays a crucial role in international communication, scientific integration, and professional literacy in medicine.

KEYWORDS: *Latin language, medical terminology, linguistic code, scientific integration, anatomy, pharmacology, pathology, universal communication, scientific discourse, term formation.*

ЛАТИНСКИЙ ЯЗЫК ЛИНГВИСТИЧЕСКИЙ КОД ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО ТЕЛА И ПРИНЦИП УНИВЕРСАЛЬНОСТИ В МЕДИЦИНЕ

АННОТАЦИЯ: *В данной статье подробно проанализирована роль и значение латинского языка в медицинской науке. Латинский язык, являясь древним научным наследием, служит не только историческим феноменом, но и основной терминологической базой современной медицины. В ходе исследования изучено использование латинского языка в анатомии, фармакологии и патологии, а также грамматические и семантические особенности медицинских терминов. Кроме того, показана роль латинских корней в создании современных научных терминов, обеспечивающих универсальность и точность медицинской речи. В статье латинский язык рассматривается как «лингвистический код человеческого тела» и доказывается его важность для международного общения, научной интеграции и профессиональной грамотности в медицине.*

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: *латинский язык, медицинская терминология, лингвистический код, научная интеграция, анатомия, фармакология, патология, универсальное общение, научный дискурс, образование терминов.*

KIRISH

Lotin tili qadimiy Rim davridan boshlab ilm-fan, falsafa va tibbiyotning asosiy tili sifatida shakllangan. Bugungi kunda ham bu til tibbiyot sohasida o‘z ahamiyatini yo‘qotmagan. Inson tanasi tuzilishi, organlar nomi, kasallik turlari, diagnostika va dorilar atamallari asosan lotin tilida ifodalanadi. Shu sababli lotin tili tibbiyotda “inson tanasining lingvistik kodi” deb ataladi. U global tibbiy mulohazada yagona til sifatida xizmat qilib, terminologiyani izchilligini ta’minlaydi.

Globallashuv sharoitida yangi ilmiy atamalar, texnologiyalar va kashfiyotlar paydo bo‘lmoqda, biroq ularning asosiy ildizi hanuz lotin tiliga borib taqaladi. Bu holat lotin tilining universalligi va ilmiy barqarorligini yana bir bor tasdiqlaydi.

Usullar

Tadqiqotda lotin tilining tibbiyotdagi lingvistik va amaliy o‘rni quyidagi metodlar orqali o‘rganildi:

1. Tarixiy-tahliliy metod - lotin tilining tibbiyotdagi rivojlanish bosqichlari, antik olimlar (Galen,

Gippokrat) asarlaridagi terminlardan foydalanish tahlil qilindi.

2. Lingvistik metod - anatomiya, farmakologiya va patologiya sohalarida ishlatiladigan terminlarning grammatik tuzilishi va semantik ma'nosi o'rganildi.

3. Qiyosiy metod - lotincha atamalar ingliz, rus va o'zbek tibbiy terminlari bilan taqqoslandi.

4. Amaliy kuzatuv - tibbiyot oliygohlarida lotin tili o'qitilishining ahamiyati, talabalar terminologiyani o'zlashtirish darajasi tahlil qilindi.

Ushbu metodlar lotin tilining nafaqat tarixiy, balki zamonaviy tibbiy jarayonlarda ham muhim rol o'ynashini ko'rsatdi.

Natijalar

Tadqiqot natijalariga ko'ra, lotin tili tibbiyotda bir necha asosiy funksiyalarni bajaradi:

Universal aloqa vositasi: Lotin tili tufayli turli davlatlardan bo'lgan shifokorlar o'zaro aniq va bir xil tushunchalar bilan ishlaydi.

Tizimli terminologiya asosi: Tibbiy atamalarning 70-80 foizi lotin tilidan olingan. Masalan, *musculus deltoideus* (yelka mushagi), *arteria coronaria* (yurak arteriyasi), *diabetes mellitus* (qandli diabet).

Aniqlik va barqarorlik: Har bir termin qat'iy grammatik shaklga ega bo'lib, ma'nosi vaqt o'tishi bilan o'zgarmaydi.

O'qitishdagi ahamiyat: Lotin tili talabalarda terminologik fikrlashni

rivojlantiradi va kasbiy savodxonlikni mustahkamlaydi.

Natijalar shuni ko'rsatadiki, lotin tili tibbiyot sohasida nafaqat o'tmish yodgorligi, balki ilmiy muloqotning zamonaviy mexanizmi hisoblanadi. Muhokama

Lotin tili tibbiyotdagi ilmiy tafakkur, aniqlik va izchillikning asosiy poydevori sifatida e'tirof etiladi. U orqali shifokorlar, farmatsevtlar va olimlar o'rtasida yagona ilmiy muloqot shakllanadi. Masalan, xalqaro kasalliklar tasnifida (ICD) lotincha terminlar tibbiy standart sifatida saqlanib qolgan.

Bundan tashqari, zamonaviy biotexnologiya, transplantologiya, farmatsiya kabi yo'nalishlarda ham yangi atamalar lotincha ildiz asosida yaratilmoqda. Demak, lotin tili ilm-fan tarixidagi o'tmish tili emas, balki tibbiyotning bugungi va kelajakdagi tilidir.

Xulosa

Lotin tili -inson tanasining lingvistik kodi bo'lib, u tibbiyotda universallik, aniqlik va izchillikni ta'minlaydi. Uning global qo'llanilishi tibbiyot sohasida bilimlar almashinuvi va ilmiy integratsiyani yengillashtiradi.

Shu bois, lotin tilini chuqur o'rganish tibbiyot oliygohlarida nafaqat filologik, balki kasbiy va ilmiy zaruratdir. U tibbiyotning o'tganini tushunish, hozirini anglash va kelajagini qurish uchun asos bo'lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Musurmonov.J.F & Sayfullayeva.L.S,. (2025). FARMATSEVTIK ATAMASHUNOSLIK. Toshkent: TDTU
<https://doi.org/10.5281/zenodo.15289181>
2. Oxford Latin Dictionary. (2020). Oxford University Press.
3. L.S. Sayfullayeva CHET TILLARI, LOTIN TILI VA TERMINOLOGIYA ASOSLARINI O ‘QITISHNING DOLZARB MUAMMOLARI
4. L.S. Sayfullayeva Lotin tilini o ‘qitish jarayonida axborot texnologiyalarining o ‘rni
5. Musurmonov.J.F(2024).Lotin tilining zamonaviy tibbiy yozuvdagi roli va uning xalqaro standartlashuvidagi ahamiyati. Toshkent: TDTU
<https://universalconference.us/universalconference/index.php/icmse/article/view/4518>
6. Gulyamova, N. (2023). Lotin tili va tibbiy atamalar tizimi. Samarqand: SamDTU.
7. Oxford Latin Dictionary. (2020). Oxford University Press.
8. WHO Terminology and Standardization. (2024). World Health Organization Publications.
9. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov>
10. <https://www.sciencedirect.com>
11. <https://www.who.int>